

# שאלות בגרות מבגרויות קודמות

דינים ומבוא ( מהחוברת הסגולה במעגלי ההלכה)

## קיץ תשע"ו

1. מתי פעלו הסבוראים, ומדוע הם נקראו כך?  
הסבוראים חיו בתקופה שאחרי האמוראים עד המאה השביעית למניינם הם נקראו כך כי הם הסבירו את ההוראות וההלכות שבתלמוד.
2. ציין חיבור אחד מתקופת הגאונים, וכתוב מהו התוכן של חיבור זה.

ספר	נושא
סידור רב עמרם גאון	עוסק בנוסח התפילה
שאלות דרב אחאי גאון	דברי הלכה ואגדה לפי פרשיות השבוע
איגרת רב שרירא גאון	ידיעות על השתלשלות התורה בעל פה עד תקופת הגאונים
אמונות ודעות לרבינו סעדיה גאון	ענייני אמונה

3. "שלח לו רבן גמליאל (לרבי יהושע): גוזרני עליך שתבוא אצלי במקלך ובמעוטיך ביום הכיפורים שחל להיות בחשבונך" (ראש השנה, פרק ב', משנה ט').  
שני תנאים הצדיקו את רבן גמליאל בפני רבי יהושע. הסבר את הטענה של כל אחד מהם.  
ר' עקיבא לומד מהפסוק שהתורה נתנה את הכח לקבוע את התאריכים לבית הדין גם אם הם טועים.  
ר' דוסא בן הרכינס נותן נימוק כללי יותר שאנו חייבים להקשיב לבית דין, כי אם לא נקשיב לבית הדין בזמננו מתוך מחשבה, שהם טועים נוכל לערער על קביעות של בתי דין קודמים עד משה רבינו. והוא מוכיח מהפס' שנדרש מאיתנו לקבל את הכרעת הבית דין גם אם הם לא בדרגה של אלה שהיו בעבר.
4. לפי רבי יוסף קארו, מדוע אמוראים לא חלקו על תנאים?  
זו הסכמה של כל החכמים באותה תקופה שקבלו על עצמם מיום חתימת המשנה לא לחלוק על התנאים.

### חורף תשעו'

1. . בתקופת הראשונים היו כמה מרכזי תורה חשובים. כתוב את מקומו של מרכז תורה אחד, שם של חכם אחד שפעל במרכז זה, ואת חיבורו העיקרי של חכם זה.

המרכז	חכם שפעל בו	ספר שהוא כתב
ספרד	הרי"ף	הלכות הרי"ף
	הרמב"ם	ה"ד החזקה "
אשכנז	רש"י	פירוש לתנ"ך ולגמרא
	הרא"ש (רבינו אשר)	ספר הלכה על מסכתות הגמרא
	ר' יעקב בן הרא"ש	ארבעה טורים

2. רבי יוסף קארו חיבר את שני החיבורים ההלכתיים "בית יוסף" ו"שולחן ערוך". הסבר מהו כל אחד מן החיבורים האלה.  
**"בית יוסף" הוא פירוש על ספר הטור שמביא את המקורות בגמרא, ושיטות הראשונים על דברי הטור.**  
**"שולחן ערוך" הוא ספר עצמאי שמסכם להלכה את דברי הבית יוסף. כתוב גם כן בצורה של ארבעת הטורים לפי נושאים.**  
 3. מדוע לא ניתנה התורה שבעל פה גם היא בכתב? כתוב טעם אחד לפי מדרש תנחומא: התורה שבעל פה ייחודית לעם ישראל בניגוד לתורה שבכתב שניתנת לתרגום ולפירוש.  
 לפי רבי יוסף אלבו: המציאות משתנה כל הזמן, ומשום כך התורה שבכתב נותנת את העקרונות, ואילו התורה שבע"פ מיישמת את העקרונות האלה לפי המציאות המשתנה.  
 לפי המהר"ל התורה שבכתב זו התכנית הכללית ואילו התורה שבעל פה היא היישום שלה.

### קיץ תשעה

1. מהו הסדר שעל פיו סודרו המשניות במשנה?  
 על פי נושאים ששת הנושאים מסודרים בסדרים שהם: זרעים, מועד, נשים, נזיקין, קודשים וטהרות
2. ומהו הסדר שעל פיו סודרו מדרשי ההלכה?  
 מדרשי ההלכה סודרו לפי החומשים ונקראים "מכילתא" לספר שמות, "מכילתא" לר' ישמעאל לספר ויקרא, "ספרא" לר' עקיבא לספר ויקרא, "ספרי" לספר במדבר ודברים.

3. ציין שלושה מששת סדרי המשנה, פרט את התוכן של כל אחד מהם  
**זרעים- דיני עבודת האדמה וברכות**

**מועד-שבת וחגים**

**נשים- הלכות קידושין וגירושין**

**נזיקין- הלכות שבין אדם לחבירו**

**קודשים- דיני קורבנות.**

**טהרות- דיני טומאה וטהרה**

1.

4. רבי יהודה הנשיא חיבר את המשנה מכיוון שחשש שתשתכח תורה שבעל פה מישראל.  
 כתוב סיבה אחת לחשש של רבי יהודה הנשיא.

**הצרות של עם ישראל היו גדולות ועשויות לגרום לשכחה.  
 המרכז התורה בארץ ישראל נחלש.**

5. מהו הסדר שעל פיו סודרו מדרשי האגדה?

**לפי סדר הפרשיות וספרי התנ"ך.**

6. ומהו התוכן של מדרשים אלה?

**דרשות ופרשנויות לפסוקים, מעשה חכמים ועוד הם מקור לעיון ביסודות האמונה ובמוסר בהגות  
 ובדרך ארץ.**

**חורף תשעה'**

1. נטילת לולב בימי חול המועד סוכות היא תקנה של רבן יוחנן בן זכאי.

הברכה על נטילת לולב היא: "אשר קידשנו במצוותיו וציוונו על נטילת לולב".

מהו הקושי בנוסח זה של הברכה?

**הקושי הוא שלא הקדוש ברוך הוא ציווה אותנו במצווה זו אלא זו תקנת חכמים.**

ומהי התשובה על קושי זה?

**נחלקו האמוראים בגמרא מאיזה פסוק זה נלמד. לפי רב אויא מ"לא תסור" ולפי רב נחמיה**

**מ"שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך"**

2. מדוע נתן ה' לחכמים סמכות בלעדית לפסוק הלכה על פי פרשנותם לתורה, ולא אפשר לכל

אדם מישראל לקיים את מצוות התורה לפי הבנתו?

**כדי שתהיה הכרעה אחת ולא תהיה התורה כשתי תורות**

3. ציין תחום ידע אחד של "מכוני מחקר תורניים" הפועלים בימינו,

**חקלאות, טכנולוגיה והלכה, רפואה**

והדגם מן התחום שצינת שאלה אחת שמכוני אלה עוסקים בה.

**יש דוגמאות רבות לדוגמא: שמירת שמיטה בזמן הזה, מיעוט בחילול שבת בפיקוח נפש על ידי**

**פתרונות טכנולוגיים.כדו..**

**קיץ תשעד'**

1. היכן נחתם התלמוד הירושלמי, בטבריה

ומדוע הוא נקרא בשם זה?  **מפני כבודה של ירושלים הוא נקרא ירושלמי**

2. מה היו הגורמים ליצירה הנרחבת של ספרי פסיקה ושו"ת במהלך הדורות? כתוב שני

גורמים.

**א. המציאות המתחדשת שעוררה שאלות חדשות ב. ריבוי הדעות והלימוד שצריך לסכם להלכה.**

3. מהו החיבור ההלכתי המכונה "המפה"?  
 חיבורו של הרמ"א על השולחן ערוך של רבי יוסף קארו. הערותיו במקומות שהאשכנזים נוהגים אחרת בהלכה.  
 ומנהגיה של איזו עדה הוא משקף? אשכנז

### קיץ תשעג

- במה תרמו הגאונים להתקבלותו של התלמוד הבבלי בכל תפוצות ישראל?  
 בזה שהם עסקו בתלמוד הבבלי, ואף פסקו ממנו את ההלכה, הייתה השפעה מכרעת על התקבלות התלמוד הבבלי בתפוצות ישראל.
- כתוב שני הבדלים מרכזיים בין חיבורו של הרי"ף לבין משנה תורה לרמב"ם.  
 א. הרי"ף כתוב לפי סדר הגמרא, ואילו הרמב"ם לפי נושאים.  
 ב. הרי"ף פוסק רק בהלכת שמתאימות להיום, הרמב"ם פוסק גם בהלכות עתידיות (כגון בית המקדש וכדו..)

### קיץ תשעב'

- שני רבנים מתקופת הראשונים (לפני השו"ע) כתבו ספרי הלכה בסדר שונה מהתלמוד. ציין את שמות הרבנים ואת שם הספר שכתב כל אחד מהם.

שם הרב	הספר
רמב"ם	ה"יד החזקה", "משנה תורה"
רבינו יעקב בן הרא"ש	ארבעת הטורים

- במסכת אבות נזכרים זוגות תנאים שעליהם נאמר "קיבלו מהם". מה היה התפקיד של כל אחד מבין בני הזוג, ומה הם קיבלו?  
 אחד מבני הזוג היה הנשיא, והשני אב בית דין של הסנהדרין, הם קיבלו את התורה שבע"פ.  
 (מכאן השאלות מחוברת מעגלי המשנה)  
 פרק א' תורה מצוות ודרך ארץ

### קיץ תשעו

- "אלו דברים שאין להם שיעור... וגמילות חסדים" (פאה פרק א' משנה א')  
 על פי הרב עובדיה מברטנורא אפשר לקיים את מצוות גמילות חסדים בגוף ואפשר לקיים אותה בממון.  
 ציין דוגמא אחת לגמילות חסדים בגוף  
 יש דוגמאות רבות: כל דבר שעוזר או משמח את השני שאני עושה בעצמי: עזרה בסחיבת סלים לזקנה/קימה באטובוס לכבוד זקן, או אישה בהריון, עזרה בחציית הכביש לילד ועוד.  
 2. ודוגמא אחת לגמילות חסדים בממון.  
 כל עזרה על ידי נתינת כסף או שוה כסף. צדקה, מזון וכדו..  
 3. לאיזה סוג של גמילות חסדים אין שיעור?  
 לגמילות חסדים שבגופו אין שיעור, אך לגמילות חסדים שבממון קבעו חכמים שיעור עד חמישית מכספו, כדי שלא יהפוך הנותן בעצמו לעני.

4. תלמוד(לימוד), ושמיעת האוזן הם שניים מהדברים שהתורה נקנית בהם. לפי הרב שמשון רפאל הירש כתוב מהו תלמוד(לימוד)? ומהי שמיעת האוזן? תלמוד (לימוד)- שינון בהדרכת רב שמיעת האוזן- שמיעה נכונה מדויקת ומושלמת.

5. והסבר מדוע כל אחד מהם הכרחי לקניין התורה? התלמוד הכרחי, שלמרות שהתורה שבעל פה נכתבה.אין תחליף להדרכה וההוראה החיה מרב. ושמיעת האוזן הכרחית, כי היא מוציאה מכלל אפשרות את השטחיות, את המוסחות ומנטרלת עניינים אחרים המושכים את דעת הלומד. 6. התורה גם נקנית ב"מיעוט דרך ארץ" לפי ר' שמשון רפאל הירש מהי התועלת שבעיסוק ב"דרך ארץ" לקניין תורה? ההגדרה של דרך ארץ כאן היא כל החיים המעשיים והתורה עוסקת הרבה בהנחיית החיים המעשיים של האדם. לעניין זה מכוונות רוב ההלכות. 7. ומדוע יש למעט בעיסוק זה? בכל זאת על מנת להשאיר זמן ליישוב הדעת, ושלוות הנפש ללימוד צריך למעט קצת בדברים המעשיים של החיים.

### תשעה

1. "יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ, שיגיעת שניהם משכחת עוון..." . כתוב שני פירושים לביטוי "דרך ארץ". פירוש ראשון- עבודה, פירוש שני- התנהגות טובה, מידות טובות 2. והסבר לפי כל אחד, מן הפירושים האלה, מדוע היגיעה בתלמוד תורה עם דרך ארץ "משכחת עוון". לפי הפירוש של דרך ארץ כעבודה אדם שלומד ועובד מסוגל לפרנס את עצמו, וכך יוכל להתמיד בלימוד התורה, בתורה הוא ילמד ממה להיזהר, ובזכות הפרנסה הוא יוכל להיות ישר, ולא יצטרך לקחת משל אחרים. לפי הפירוש של דרך ארץ כמידות טובות כאשר התלמיד חכם יהיה בעל מידות טובות אז כולם יכבדו את התורה וישמרו עליה (פירוש המאירי) 3. "כל המכבד את התורה... שמעטר אותה בנועם מידותיו... ואז הוא מכובד על הבריות". (הרב מנחם המאירי) לפי הרב המאירי, הסבר מהו כבוד התורה. כאשר התלמיד חכם מתנהג בדרך טובה במידות נאות זה גורם לכבוד תורה. 4. כיצד הבריות מכבדות אדם "המכבד את התורה"? הם אומרים "ראיתם פלוני שלמד תורה, כמה נאים מעשיו וכמה מתוקנים דרכיו. אשרי אביו שגידלו ואשרי רבו שלמדו תורה"

### תשע"ד

1. "אלו דברים שאדם אוכל פרותיהן בעולם הזה, והקרן קיימת לו לעולם הבא". כתב הרמב"ם בפירושו למשנה: "המצוות כולן נחלקין בתחילה על שני חלקים". מה הם שני ה"חלקים"? חלק ראשון- מצוות לאדם בנפשו מצוות שבין אדם למקום(הקדוש ברוך הוא), מצוות שמביאות תועלת בין אדם לאדם(בין אדם לחבירו)

2. מהי התועלת לאדם מקיום כל אחד מן ה"חלקים" האלה?  
 מי שמקיים את המצוות שבין אדם למקום (לקדוש ברוך הוא) מקבל שכר על זה בעולם הבא, ומי שמקיים מצוות שבין אדם לחבירו חוץ מהשכר, שיקבל לעולם הבא בעקבות התנהגותו הטובה אחרים גם ינהגו כך, וכך הוא מקבל את שכרו גם בעולם הזה.  
 3. "הלומד מחברו פרק אחד [...] צריך לנהוג בו כבוד".  
 מהי ההוכחה של המשנה שהלומד מחברו צריך לכבדו?  
 ההוכחה היא מאחיתופל, שלמרות שהיה אויבו של דוד במרד אבשלום, כיוון שלימדו דבר אחד קראו "אלופי ומיודעי".  
 4. מה מעיד על עצמו אדם שמכבד את מי שלימדו תורה?  
 שהתורה חשובה לו.

### תשעא

1. "אלו דברים שאין להם שיעור... הראיון" הסבר מהו הראיון  
 ראיון- קורבן העולה שצריך העולה לרגל להביא כאשר הוא מגיע לבית המקדש ברגל

### פרק ב' צדקה וחסד, מידות, אמת ויושר

#### קיצ תשעו'

1. בנוגע למצוות צדקה כתוב במשנה (אבות פרק ה' משנה יג'): "יתן ויתנו אחרים חסיד לא ייתן ולא יתנו אחרים רשע"  
 הסבר מדוע במשנה האחד מכונה חסיד?  
 הראשון נקרא חסיד, מפני שלא רק שהוא נותן, אלא משתדל בכל כוחו שגם אחרים יתנו.  
 2. ומדוע האחר מכונה רשע?  
 השני נקרא רשע לא רק שהוא אינו נותן הוא משכנע אחרים לא לתת ומתאכזר על העניים.  
 3. מהו התנאי למכירת יין מעורב במים?  
 התנאי הוא שיודיע שהיין מעורב במים.  
 4. ולמה תנאי זה לא מועיל במכירת יין לתגר?  
 התנאי לא מועיל בתגר, כי התגר קונה בשביל למכור, והגיוני שהוא ירמה את הלקוחות.  
 5. "ולא יפחות את השער, וחכמים אומרים זכור לטוב" (בבא מציעא פרק רביעי משנה יב') כתוב את המקרה המקרה הוא מוכר, שעושה הנחות חריגות לעומת שאר המוכרים  
 כתוב את הדין (לפי תנא קמא) הדין לפי ת"ק אסור  
 כתוב את הנימוק לדין לפי ת"ק (תנא קמא) הנימוק הוא מפני שהוא מרגיל אותם לבוא רק אליו ומפסיד את האחרים.  
 כתוב את הדין לפי חכמים לפי חכמים מותר, ואף משובח לעשות כך.  
 כתוב את הנימוק לדין לפי חכמים הנימוק של חכמים הציבור כולו מרוויח מהתחרות והורדת המחירים.

### תשעה

1. "מי שיש לו מאתיים זוז — לא ייטול לקט, שכחה ופאה ומעשר עני"  
 א. מדוע קבעו חכמים דווקא סכום של מאתיים זוז?  
 מאתיים זוז היו הסכום של הוצאות למזון וביגוד לאדם אחד לשנה

2. לדברי הרב יעקב בן אשר ("בעל הטורים"), מאתיים זוז הם סכום שהיה מקובל בימי המשנה, אולם כיום הדין אחר. מהו הדין כיום? לפי הציטוט שמובא בחוברת הוא כותב שצריך לתת לו מספיק שיהיה לו חיסכון(קרון), שהוא יוכל להתפרנס מהרווח שלו. (אך אם מסתכלים בלשון הטור בספר הוא כותב הכל לפי המקום והשעה).
- ומהי הסיבה לשינוי הדין? הסיבה לשינוי בדין היא שכיום אין מעשר עני, לקט, שכחה ופאה. והצרכים של בני אדם אינם רק צרכי הקיום המיידיים.
3. "הצדקה צריכה שתהיה מכוונת לתכלית עזרת הדל בהווה, וביותר — היות צופייה על הטבת מצבו בעתיד, למען יהיה לו פתח תקווה שיוכל למצוא חיית ידו מיגיע כפו בלא תשועת אדם". (הראי"ה קוק) על פי הראי"ה קוק, הסבר ונמק את דברי המשנה: "מי שיש לו חמישים זוז והוא נושא ונותן בהם הרי זה לא ייטול".
- הרב קוק כותב שמטרת נתינת הצדקה העיקרית היא להיטיב לאדם מיידית, ולגרום לא להצטרך לצדקה בעתיד, אלא להיות עצמאי. אדם שיש לו חמישים זוז, והוא עצמאי, וסוחר בהם. נתינת הצדקה יכולה לגרום את ההיפך, ממה שרצינו לגרום לא להפסיק לעבוד, ולהסתמך על הצדקה ובזה החטאנו את המטרה
4. "הרוצה שייתן ולא ייתנו אחרים — עינו רעה בשל אחרים", — כתוב שני פירושים למשפט המודגש בקו.
- א. שרוצה הוא לבדו לזכות בתהילה ובשם טוב. ב. שיצא שם רע על אחרים שאינם נותנים והוא יתכבד בקלונם. ג. שעל ידי שלא יתנו צדקה יתמעט ממונם והוא ייחשב עשיר יותר. ד. הוא לא רוצה שתהיה לעניים הרווחה יתירה.
5. באר את המושג "אונאת דברים", וכתוב דוגמה אחת.
- לצער אדם, או לרמות אותו רמאות שהיא לא ממונית, דוגמאות: להתעניין בחפץ לקנייה כאשר אין לך שום אפשרות לקנות אותו, להזכיר לאדם את עברו הרע אם הוא גר, או בעל תשובה. לשלוח קונה לאדם שאתה יודע שהוא לא מוכר את מה שהוא מחפש.
6. מדוע "אונאת דברים" גדולה מ"אונאת ממון"? כתוב שתי סיבות. הגמרא כותבת שלוש סיבות, שאונאת ממון חמורה מאונאת דברים.
- ר' יוחנן אומר: התורה כתבה על אונאת דברים "ויראת מאלוקיך", ולא כתבה את זה באונאת ממון.
- ר' אלעזר אומר: באונאת דברים אתה פוגע באדם, ובאונאת ממון רק ברכושו.
- ר' שמואל בר נחמני אומר: הונאת ממון אפשר להחזיר ואילו הונאת דברים אי אפשר להחזיר.

### קיץ תשעד'

1. "האומר: 'שלי שלי ושלך שלך' — זו מידה בינונית, ויש אומרים: זו מידת סדום". הרב יצחק עראמה פירש כי אנשי סדום בחרו במידה בינונית "לא בתורת מידה אלא בתורת דת ונימוס". לפי הרב עראמה, הסבר מה היה החטא של אנשי סדום.
- לפי הרב יצחק עראמה המידה של "שלי שלי ושלך שלך" היא באמת מידה בינונית, אך אנשי סדום לא רק התנהגו כך, אלא הפכו את זה לחוק ונורמה מחייבת שאסור לעזור לשני.

2. "קשה לכעוס וקשה לרצות — יצא הפסדו בשכרו". הסבר את התכונות האלה, ומדוע יצא הפסדו של בעל תכונות אלה בשכרו. בתשובתך ציין איזו תכונה היא "הפסדו" ואיזו תכונה היא "שכרו".
- קשה לכעוס - הוא אדם שקשה להכעיס אותו, וזה קורה לו לעיתים נדירות..  
קשה לרצות - הוא אדם שכאשר הוא כועס קשה לו מאד להירגע ולהתרצות.  
יצא הפסדו בשכרו- האדם שקשה לכעוס זה הרווח שלו שהוא כועס מעט, למרות שהוא מפסיד בכך שהוא גם קשה להתרצות. הרווח שהוא ממעט לכעוס גדול מן הפסד שכשהוא כועס זמן רב לוקח לו להירגע.
3. הורים כועסים על ילדיהם בשל התנהגותם הלקויה, ורוצים לשפר אותה. כיצד עליהם להביע את כעסם, ומדוע?
- הרמב"ם כותב שהדרך היא שיראה עצמו כאילו הוא כועס, כי הכעס היא מידה כל כך רעה שכדאי להתרחק ממנה עד הקצה השני.

### תשעב

1. עני יכול לקבל "פרנסת לינה", "קופה" או "תמחוי". הסבר את שלושת המושגים.

תמחוי - חלוקת מזון לעניים

קופה- חלוקת כסף לעניים

פרנסת לינה- מיטה כרים וכסתות

### תשע'ג

1. באיזה מקרה קבעו חכמים שגם מי שיש לו פחות ממאתיים זוז לא ייטול מתנות עניים? נמק. במקרה שהוא סוחר בהם מכיוון שהוא יכול להיות עצמאי, ויתכן שדווקא נתינת הצדקה תגרום לו להיות תלתי יותר
2. אילו כלי תשמיש העני אינו מחויב למכור? כלי הבית שהוא משתמש בהם אפי' כלים של שבת ויום טוב
- ומדוע אין מחייבים אותו למכור אותם? כי קשה מאד לאדם להוריד באיכות החיים בכלי ביתו. אומר רבינו עובדיה מברטנורא " כל מי שצריך ליטול ואינו נוטל וכו' - כגון שדוחק עצמו במלאכה ומסתפק במעשה ידיו כדי שלא יתפרנס מאחרים. אבל אם אין מעשה ידיו מספיקין לו ומסגף עצמו בחיי צער קרובין למיתה על זה אמרו כל הצריך ליטול ואינו נוטל הרי זה שופך דמים ואסור לרחם עליו<sup>13</sup> על נפשיה לא חייס כל שכן על אחרים: "
- . א. על מי נאמר "וכל מי שצריך ליטול ואינו נוטל אינו מת מן הזקנה עד שיפרנס אחרים משלו"? זה נאמר על מי שיכול על ידי התאמצות, והסתפקות במועט לא להזדקק לאחרים
- ב. על מי נאמר "כל הצריך ליטול ואינו נוטל הרי זה שופך דמים"? זה נאמר על מי שדוחק את עצמו מסתגף כשאין לו וכמעט מגיע למוות מדוע נאמר עליו כך? זה נאמר עליו כי אם מעצמו לא איכפת לו מאחרים ודאי לא יהיה איכפת לו

### תשסח'

1. מהי פרנסת לינה? כלי מיטה ומקום לישון
2. למי נותנים אותה? לעני שעובר ממקום למקום
3. עני העובר ממקום למקום — כמה סעודות נותנים לו ביום חול וכמה בשבת? נמק. ביום חול נותנים לו מזון שתי סעודות כפישכולם היו אוכלים באותה תקופה, ובשבת שלושה סעודות גם לסעודה שלישית



4. מי אינו זכאי ליטול מן התמחוי? מי שיש לו מזון שתי סעודות, כי הוא יכול לאכול את מה שיש לו, ומחר אם יצטרך ייקח מן התמחוי.
5. מי אינו זכאי ליטול מן הקופה? נמק. מי שיש לו מזון 14 סעודות מכיוון שיש לו פרנסה לשבוע, ואם יצטרך בשבוע הבא ייקח בחלוקת הכסף של שבוע הבא, שהקופה מתחלקת פעם בשבוע.
6. הקופה נגבית בשניים ומתחלקת בשלושה". באר הלכה זו.
- בתקופת המשנה הגבאים היו מכריחים את הציבור לתת כל אחד לפי יכולתו (כעין מיסים), לכן היו צריכים לאסוף את הכסף בשניים, כיוון שאין עושים שררה על הציבור פחות משניים. וחלוקת הצדקה היא כעין דיני ממונות, להחליט כמה לתת לכל אחד, ולכן צריך שלושה, שהם בית דין.

### פרק שלישי תפילה וברכות

#### קיץ תשעו'

1. מדוע קבע ר' יהודה הנשיא שמסכת ברכות תהיה הראשונה בסדר המשנה?  
הרמב"ם מסביר זאת כמו שבבריאות הגוף הבסיס לבריאות היא התזונה. כך כשמתחילים בתיקון המזון הרוחני, הבסיס הם הברכות על האוכל, ומכיוון שמתחילים בברכות על המזון מפרטים את ענייני כל הברכות.
2. מדוע פתח ר' יהודה הנשיא את מסכת ברכות בסדר קריאת שמע?  
על פי הרמב"ם קריאת שמע זו מצוות העשה דאורייתא (מן התורה) שמחוייבת לכל אדם כל יום, ומכיוון שבכלל הברכות הוא רוצה להזכיר ברכות קריאת שמע, ראוי שיפרט גם על קריאת שמע עצמה.
3. בגמרא מובאות שתי דעות בנוגע למקור של שלוש תפילות ביום. פרט את שתי הדעות.  
"ר' יוסי בר' חנינא אומר: תפילות אבות תקנום - אברהם תיקן תפילת שחרית... יצחק תיקן תפילת מנחה... יעקב תיקן תפילת ערבית."
- "ר' יהושע בן לוי אומר: תפילות כנגד תמידין תקנום" - תפילת שחרית כנגד תמיד של שחר, תפילת מנחה כנגד תמיד של בין הערביים, תפילת ערבית כנגד אברים ופדרים - חלקי הקורבנות שלא הספיקו להשרף על המזבח במשך היום ונשרפים כל הלילה
4. "תפילת הערב אין לה קבע" (ברכותפרק ד' משנה א')

א. הסבר משפט זה.

את תפילת ערבית אפשר להתפלל כל הלילה ללא שעה מוגבלת.

ב. מדוע אין לתפילת הערב קבע?

אין לה זמן מוגדר כמו חלקי הקורבנות (אברים ופדרים) שהיו נשרפים כל הלילה.

#### קיץ תשעה'

1. "ר' נחמיה הין הקנה היה מתפלל בכניסתו לבית המדרש וביציאתו תפילה קצרה אמרו לו מה מקום לתפילה זו" (ברכות פרק ד' משנה ב')
- מה הייתה סיבת התמיהה על תפילה זו?
- לפי הרב קוק הסיבה לתמיהה בדרך כלל אדם מתפלל להינצל כשהוא הולך למקום סכנה, ואילו כאן הוא נכנס לבית מדרש המקום הבטוח והטוב מה המקום פה להתפלל לפני.

2. בכניסתו מהוא אומר יהי רצון מלפניך ה' אלוקי שלא יארע דבר תקלה על ידי... (גמרא) הראי"ה קוק הסביר כך את המשפט המודגש בקו: "היינו בדעות, שלפעמים יאמרו דעות אמיתיות לפני קטני דעת, והם מחוסר הכנתם לקבלם, יוצאים לתרבות רעה ונכשלים על ידי זה בתקלות עצומות" הסבר בלשונוך את דברי הרב קוק.  
לפי הרב קוק: החשש של ר' נחוניא בן הקנה, שגם אם הוא יאמר דברים נכונים יתכן שתלמידים, שלא מספיק מבינים יבינו אותו לא נכון ובעקבות זה יתנהגו לא לפי הדרך הנכונה ויצאו מזה טעויות גדולות.

3. כתוב שני הסברים לביטוי "מעין שמונה עשרה".  
בגמרא מובאת מחלוקת בין רב לשמואל  
רב אומר: שאדם צריך לומר מעין כל ברכה וברכה.  
שמואל אומר: שזה נוסח תפילה קצרה שנקרא "הביננו". שמחליף את 12 הברכות האמצעיות בשמונה עשרה. כלומר שאומרים שלוש ברכות ראשונות, הביננו, ושלוש ברכות אחרונות.

### קיץ תשעד

1. "ברך על היין לפני המזון פטר את היין שלאחר המזון"  
א. הסבר את שני השלבים האלה בסעודה "לפני המזון", "לאחר המזון"  
היין שלפני המזון לפני שהתחיל לאכול פת, כגון בקידוש. היין שלאחר המזון כלומר בקינוח לאחר שסיים את הארוחה העיקרית (משך ידו מהפת)  
ב. רע"ב (רבי עובדיה ברטנורא) הסביר שדין זה הוא דווקא בשבתות וימים טובים נמק את דעתו.  
הסיבה לדעתו, כי דין זה מושפע מדעתו של המברך. אם הוא תכנן לשתות עוד- הברכה הראשונה פוטרת, ואם הוא לא תכנן לשתות עוד- צריך לברך על כל כוס בנפרד. בסעודת שבת ויום טוב מקובל לשתות יין המהלך הסעודה ובקינוח, ולכן גם אם לא חשב על זה בפירוש פטר את עצמו בברכה הראשונה.  
2. "ברך על הפת- פטר את הפרפרת, על הפרפרת- לא פטר את הפת, בית שמאי אומרים אף לא מעשה קדירה."  
א. העתק את המשפט בדברי ת"ק (תנא קמא) שעליו חולקים בית שמאי.  
לפי רע"ב (רבינו עובדיה מברטנורא) בית שמאי חולקים על המשפט "על הפרפרת לא פטר את הפת" (יש פירושים אחרים אך זה מה שמופיע בחוברת)  
ב. כתוב את שתי הדעות.  
דעה ראשונה תנא קמא אומר: שברכת הפרפרת (כלומר דברים שמביאין לפני הסעודה לפתוח את התיאבון, או אחרי הסעודה לקינוח.) לא פוטר את הפת וניתן לדייק שהברכה כן פוטרת תבשילים שברכתם בורא מיני מזונות.  
דעה שניה בית שמאי אומרים: שברכת הפרפרת לא פוטרת את התבשילים שבסעודה (מעשה קדירה).  
ג. מהו "מעשה קדירה"?

מעשה קדירה - קדירה = סיר . מעשה קדירה- תבשילים ברכתם מזונות

### קיץ תשעג

1. "אכל תאנים ענבים ורמונים מברך עליהם שלוש ברכות"
  - א. לדעת רבן גמליאל מהן שלוש הברכות שמברך לאחר אכילת תאנים, בתשובתך ציין שם כולל לשלושת הברכות האלה
  - ברכת המזון כוללת שלוש ברכות מן התורה ברכת הזן, ברכת הארץ, ובונה ירושלים
  2. לדעת רבן גמליאל האם החובה לברך שלושת ברכות אלו על תמרים היא מן התורה, או מדרבנן? נמק!
  - מן התורה כי הברכה הזאת היא מן התורה נלמדת מהפסוק "ואכלת ושבעת וברכת", וברכה זו מתייחסת לפי רבן גמליאל לשני הפס' שלפניה שמדברים על שבעת המינים ועל הלחם.
  3. הסבר מהי ברכה אחת מעין שלוש.
  - ברכה אחת מעין שלוש היא ברכה שתיקנו חכמים שמוזכרים בה שלושת העניינים של ברכת המזון ממברכים אותה אחרי מזונות (על המחיה ועל הכלכלה), פירות משבעת המינים(על העץ ועל פרי העץ) ויין (על הגפן ועל פרי הגפן).
  4. מהו "שלק"?
    - שלק- ירקות מבושלים
    5. לדעת ר' עקיבא באיזה מצב מברך שלוש ברכות אחר אכילת שלק? נמק!
    - כאשר "זה מזונו" והוא שבע ממנו. שכתוב "ואכלת ושבעת וברכת" ור' עקיבא מבין שכל אכילה ששבעים ממנה צריכים לברך מן התורה.
    6. מי שהיה רעב, וצמא ואכל שלק ושתה מים, מה צריך לברך לדעת חכמים? נמק!
    - ברכה ראשונה על השלק (ירקות מבושלים) מברך אדמה לפי המשנה הראשונה שדבר שגידולו מהאדמה ברוך בורא פרי האדמה, על המים מברך שהכל לפי חכמים (בניגוד לשיטת ר' טרפון), ועל שניהם בסוף מברך בורא נפשות כי לא נפסק כר' עקיבא.

### קיץ תשעב

1. "תפילת המנחה... ר' יהודה אומר עד פלג המנחה" הסבר את המושג "פלג המנחה" בתשובתך השתמש במונח שעות זמניות.
  - פלג המנחה הוא שעה ורבע זמנית לפני שקיעה. המנחה מדובר על מנחה קטנה שזה הרבע האחרון של היום שעתיים וחצי זמניות לפני שקיעה פלג המנחה הוא אמצע הזמן הזה. (הסבר המושג שעות זמניות, כידוע אורך היום משתנה מן החורף לקיץ השעות שכתובות בהלכה, [בניגוד לשעות שלנו שהם תמיד 60 דקות] מחושבות לפי מס' השעות מזריחה עד שקיעה לחלק לשתיים עשרה. כך שבקיץ השעה הזמנית הרבה יותר ארוכה מן החורף)
  2. לדברי ר' יהושע בתפילה קצרה בשעת הסכנה יש לומר את התפילה "הושע...בכל פרשת העיבור יהיו צרכיהם לפניך" הסבר את המושג "פרשת העיבור".
  - פרשת העיבור מלשון המילה "עבירה" שמשמעות חטא. כלומר אפילו כאשר בניך חוטאים יהיו צרכיהם לפניך.
  3. לדעת חכמים תפילת המוספין נאמרת "בחבר עיר ושלא בחבר עיר" מהו "חבר עיר"? ומה הכוונה במילים "שלא בחבר עיר"?

חבר עיר משמעותו תפילה בציבור, שלא בחבר עיר- תפילה ביחיד.

4. לפי ר' יהודה "בכל מקום שיש חבר עיר יחיד פטור מתפילת המוספין" - הסבר מדוע? תפילת מוסף אינה תפילת תחנונים אלא שבח ה' בלבד ולכן לפי ר' יהודה שליח הציבור פטר אותו.

### תשע

1. "והוא אומר על המוגמר" (ברכות פרק ו' משנה ו'), הסבר מהו המוגמר?  
מוגמר אלו עשבים בעלי ריח על גבי גחלים שהיו מביאים בסוף הארוחה להריח, והיו מברכים עליהם.

### קיץ תשסז

1. " הסבו אחד מברך לכולם" מדוע?  
כי זו צורה של סעודה מכובדת ומתוכננת שהאנשים נתאספו בכוונה ולא במקרה ישבו לאכול יחד.  
2. באיזה מקרה גם אם לא הסבו אחד מברך לכולם (רע"ב)?  
שאמרו זה לזה "ניזול וניכול נהמא בדוכתא פלן" כלומר שאמרו נלך לאכול במקום מסויים.  
3. "והוא אומר על המוגמר" האם הדין הזה אמור גם כאשר משתתף בסעודה רב גדול?  
נמק!(רע"ב)  
גם אם יש רב גדול אם הוא כובד בברכת המזון הוא גם מברך על המוגמר.  
4. " והוא אומר על המוגמר אף על פי שאין מביאים את המוגמר עד סוף הסעודה", מה החידוש במשפט זה?  
למרות שהמוגמר אינו מצרכי הסעודה, מכיוון שהוא התחיל בברכות האחרונות הוא ממשיך גם לברך על המוגמר.

### קיץ תשסב

1. "על פירות האילן אומר פרי העץ" מהי ההגדרה של אילן שעל פירותיו מברכין בורא פרי העץ?  
ההגדרה של אילן כל צמח רב שנתי שמוציא פירות חדשים אחרי שמורידים את הפירות שלו.  
2. "על כולם אם אמר שהכל נהיה בדברו יצא" כתב הרע"ב: "אפילו על הפת והיין. איזה חידוש יש בברכה על פת ויין יותר משאר מינים?  
החידוש הוא שלמרות שלפת וליין יש חשיבות מיוחדת, שלכן יש להם ברכה מיוחדת בכל זאת שהכל פותר אותם

### פרק רביעי שבת

#### קיץ תשעה

1. ציין מהוא אב המלאכה של "מנכש" לפי שתי דעות ונמק את שתי הדעות.  
הדעות הן: א. מנכש הוא תולדה של זורע.  
ב. מנכש הוא תולדה של חורש.  
הנימוקים:  
מי שאומר שהוא תולדה של זורע, הסיבה לכך היא שזה מסייע לגידול הצמחים הנשארים.  
מי שאומר שהוא תולדה של חורש, הסיבה לכך שהוא מנכה את השדה מעשבים רעים.  
2. "המלקט עצים אם לתקן..." על פי מובאה זו. הסבר בלשונך מטרה זו של לקיטת העצים.  
מטרת הליקוט הוא לתקן את הקרקע, שלא יהיה עליה עצים.

3. "המלקט עשבים... אם לבהמה- מלוא פי הגדי" על פי מובאה זו הסבר בלשונך מהי מטרה זו של לקיטת העשבים?

מטרת לקיטת העשבים לאכילה של הבהמות.

4. והסבר בלשונך מהו השיעור שהמלקט חייב בו?

השיעור שאוכלת בהמה קטנה (גדי) בפעם אחת.

5. א. הרב מנחם המאירי שאל שתי שאלות על דין המלקט עשבים.

1. השאלה הראשונה של הרב המאירי — "ואע"פ שהקרקע מכל מקום מיתקן בכך?".

הסבר את השאלה של הרב המאירי ואת תשובתו.

בדברך הסבר את המושג "אינו מתכוון".

המאירי שואל למה כוונתו בליקוט להאכיל לבהמות, תגרום שיהיה פטור עד השיעור של "מלוא

פי הגדי", והרי הפעולה הזאת היא גם מתקנת את הקרקע?

ועונה: מכיוון שהוא אינו מתכוון לתקן את הקרקע כלפיו זה לא נחשב מלאכה, כי כדי

להתחייב במלאכה בשבת צריך כוונה למטרת המלאכה.

2. השאלה השנייה של הרב המאירי — "ואע"פ שהוא פסיק רישיה?". הסבר את השאלה

של הרב המאירי ואת תשובתו.

בדברך הסבר את המושג "פסיק רישיה".

השאלה השנייה של המאירי היא: והרי הכלל שאמרנו בשאלה הקודמת שמלאכה שאינו מתכוון

למטרה האסורה פטור מוגבל בתנאי, שהמלאכה לא בוודאות תיעשה אחרת זה "פסיק רישיה

ולא ימות" - כלומר אי אפשר להוריד את ראשו של התרנגול בשביל משחק לילדים) מסתבר

שפעם זה היה משחק מקובל, ולהגיד לא התכוונתי להרוג אותו. ולפי זה במקרה שלנו, גם אם

האדם מתכוון רק ללקט עבור מאכל בהמתו, בפועל הוא גם מנקה את האדמה, והוא אמור להיות

מחוייב בגלל הכלל של פסיק רישיה, שהכוונה השנייה גם מקיימת בוודאות.

תשובת המאירי: התנאי שדיברנו עליו קודם (שנקראת פסיק רישיה) שצריך שלא תיעשה הכוונה

השנייה בוודאות, הוא רק כאשר האדם רוצה את שתי הכוונות, (זה נקרא פסיק רישיה דניחא

ליה), אך אם אדם אין לו אינטרס כלל באחת הכוונות פטור (זה נקרא פסיק רישיה דלא ניחא

ליה) מעמיד המאירי בעקבות הגמרא שכאן את המקרה שחייב בשיעור כמלוא פי הגדי, כאשר

הוא מלקט בקרקע שאינה שלו, שאין לו אינטרס כלל לנקות את הקרקע. ולכן לא מתחייב בכל

שהוא.

6. כתוב מקרה שבו המלקט עשבים יהיה "חייב שתיים".

לפי מה שכתבנו בשאלה הקודמת באריכות כאשר מלקט עשבים לבהמתו בשדה שלו, למרות

שכוונתו העיקרית היא בשביל אכילת בהמתו, הוא גם מנקה את הקרקע (תולדה של חורש).

במקרה שילקט בשיעור "כמלוא פי הגדי" יהיה חייב פעמיים, אחת מרגע שליקט כל שהוא משום

חורש והשנייה מרגע שילקט מספיק בשביל גדי(תולדה של מעמר).

7. א. לפי הרמב"ם, באיזה מקרה הקורע על מתו פטור?

לפי הרמב"ם הקורע על מתו פטור רק כאשר זו רמת קורבה שהוא לא חייב במצוות קריעה.

ב. לפי הרמב"ם, באיזה מקרה הקורע על מתו חייב, ומדוע הוא חייב?

כאשר הוא מחוייב קריעה אחד משבעה הקרובים שחייבים לקרוע עליו.

הסיבה: מכיוון שבקריעה זו הוא מיישב את דעתו, כלומר זה מעשה שמרגיע קצת את הצער, זה

נחשב מלאכה שמתקנת, ולא מקלקלת.

8. א. "כל המקלקלין — פטורין" — על פי דברי בעל "ערוך השולחן", הסבר מהו קלקול שהעושה אותו פטור, ומדוע הוא פטור.  
 ב. הסבר את המושג "מלאכת מחשבת" בהקשר של הלכות שבת.

### קיץ תשעד

1. לפניך ארבעה מצבים שבהם כותב בשבת פטור:  
**כתב לאחר ידו.**  
**כתב אות אחת סמוך לכתב.**  
**כתב אות אחת בארץ ואחת בקורה.**  
**כתב אות אחת נוטריקון (לשיטת חכמים)**  
 כתוב את טעם הפטור בכל אחד מן המצבים המתוארים.  
**הטעמים לפטור-**  
**כתב לאחר ידו - שאין זו דרך כתיבה.**  
**כתב אות אחת סמוך לכתב.- אין כאן כתיבת שתי אותיות.**  
**כתב אות אחת בארץ ואחת בקורה.- אין שתי האותיות נקראות ביחד**  
**כתב אות אחת נוטריקון (לשיטת חכמים).- אין כאן כתיבת שתי אותיות**
2. "כתב במשקין, במי פרות, באבק דרכים". כתוב את הדין, ונמק.  
 הדין הוא- פטור, והסיבה- היא שכתב זה אינו מתקיים ואין רישומו ניכר.
3. באילו תנאים מותר לרופא או לחייל לכתוב בשבת בעט שהדיו שבו מתנדף? כתוב שני תנאים.  
 לפי הר מרדכי אליהו שני התנאים הם:  
 א. שיש הכרח לכתוב בגלל צורך מבצעי או רפואי.  
 ב. לכתוב בשינוי כגון ביד שמאל במקום ימין.

### פרק חמישי מועדים

#### קיץ תשעו'

- (ישנו נספח שמביא את המשניות ראש השנה פרק ד' משניות ה', ו' ואת דברי ר' יוסף אלבו עליהם)  
 1. הסבר את ארבע המושגים: קדושת ה', קדושת היום, עבודה, והודאה (ראש השנה פרק ד' משנה ה')  
**הסבר: אלו ארבע ברכות בתפילת עמידה.**  
**קדושת ה' - הברכה השלישית של התפילה "אתה קדוש".**  
**קדושת היום- הברכה שמוסיפים בשבת או בחג שמדברת על קדושת היום.**  
**עבודה- זו ברכת "רצה ה' אלוקינו..."**  
**והודאה - ברכת מודים.**

2. מהו נושא המחלוקת בין ר' עקיבא לר' יוחנן בו נורי?  
 נושא המחלוקת באיזה ברכה מברכות התפילה מזכיר את המלכויות, האם בברכת קדושת ה' או בברכת קדושת היום. וממילא גם האם תוקעים אחרי פסוקי מלכויות, או לא.
3. הסבר את הקושיא של ר' עקיבא על הדעה של ר' יוחנן בן נורי.  
 ר' עקיבא מקשה, לפי הפירוש בגמרא, אם אחרי אמירת פסוקי מלכויות לא אמור לתקוע, מבנה הברכה של סדר הפסוקים היה אמור להיות שונה מזכרונות ושופרות. מכך שהמבנה שווה חייב להיות שגם אחרי מלכויות תוקעים.
4. עיין במסכת ראש השנה פרק ד' משנה ו' והסבר את דעת תנא קמא, ואת דעת ר' יוחנן בן נורי.  
 לפי דעת ת"ק (תנא קמא) אומרים עשר פס' למלכויות, עשר פס' לזכרונות ועשר פס' לשופרות. ואילו לר' יוחנן בן נורי מספיק 3 פס' לכל אחד.
5. לפי הרב יוסף אלבו מהם שלושת עיקרי האמונה?  
 א. מציאות ה' ב. השגחת ה' שהוא נותן שכר ומעניש, תורה מן השמיים.  
 6. מדוע חשוב להזכיר עיקרים אלו בראש השנה?  
 כי על ידי האמונה בעיקרים האלה והמשמעויות היוצאות מהם יזכה האדם בדין בראש השנה.
7. לפי הרב יוסף אלבו שלושת הברכות "מלכויות", "זכרונות", ו"שופרות" מרמזות על שלושת עיקרי הדת. הסבר את הרמזים שבשלושת הברכות.  
 א. ברכת מלכויות רומזת למציאות ה', שאנו מבקשים בה שה' יתגלה וימלוך על כל העולם.  
 ב. ברכת זכרונות רומזת להשגחת ה' ושכר ועונש. כמו שכתוב בה שה' זוכר את כל מעשה בני אדם.  
 ג. ברכת שופרות רומזת לתורה מן השמים שהרי מדובר בה על השופר שהיה במעמד הר סיני.

### תשעד

1. כתוב שני טעמים למצוות שופר  
 לפי ספר החינוך א. קול שיעורר את האדם לשוב בתשובה ולבקש מחילה על חטאיו.  
 ב. קול מעין בכי מעורר את האדם להתגבר על יצרו.  
 ניתן גם לקבל (למרות שזה לא כתוב בחוברת) תרועות המלכה ה'.
2. "כרכין המוקפין חומה מימות יהושע בן נון — קורין בחמישה עשר". מדוע דווקא מימות יהושע בן נון?  
 מכיוון שנס פורים קרה בחוץ לארץ, כאשר ישראל בגלות רצו להזכיר את חשיבותה של ארץ ישראל ולכן קבעו את זה לפי זמן יהושע בן נון (כיבוש הארץ)
3. "הקורא את המגילה למפרע" — מה דינו, ומדוע? כתוב הסבר אחד.  
 הקורא את המגילה למפרע (כלומר לא לפי הסדר שהיא כתובה) לא יצא ידי חובתו הסיבות לכך:

- הרמב"ם מפרש בגלל הכתוב: "והימים האלה נזכרים ונעשים" הזכירה - קריאת המגילה צריכה להיות כמו העשיה , וכמו שבעשיה אי אפשר להקדים את הנעשה אחר כך חלמה שנעשה קודם, כך גם בסיפור המגילה.
- המאור ושמש מסביר בדרך הדרש שמי שחושב שאלה מעשיות שהיו פעם, ולא מבין שה' עושה לנו ניסים תמיד בזכות הקריאה הזו . לא יצא ידי חובה.

### תשעב

המשנה מונה חמישה עינויים ביום הכיפורים.

1. ציין את חמשת העינויים  
חמשת העינויים: אכילה ושתייה (נספר כעינוי אחד), נעילת הסנדל, רחצה, סיכה (בתמרוקים, שמן, בושם), תשמיש המיטה.
2. חלק אותם לשתי קבוצות.  
הקבוצות הן א. אכילה ושתייה ב. רחיצה סיכה נעילת הסנדל ותשמיש המיטה  
כתוב מהו ההבדל ההלכתי בין שתי הקבוצות.
3. הסבר מדוע נכללו כל חמשת העינויים תחת הכותרת "אסור", למרות ההבדל בין שתי הקבוצות.  
כדי לא לחלק בין האיסורים השונים , ולשנות את כולם ביחד לא חילק.
4. כיצד למדו חכמים שביום הכיפורים יש להתענות בחמישה עינויים?  
לפי ההטיות השונות של המילה עינוי בפסוקי התורה שעוסקים ביום הכיפורים.

### תשעא'

" החיה תנעול את הסנדל, דברי רבי אליעזר".

1. מי היא ה"חיה" שעליה מדובר?  
החיה הכוונה היולדת
2. ומדוע רבי אליעזר מתיר לה לנעול את הסנדל?  
ר' אליעזר מתיר מפני שהקור מזיק לה
3. מדוע למלך ולכלה התירו לרחוץ את פניהם, ואילו לחיה לא התירו זאת?  
מפני שההיתר של רחיצת פניהם הוא כדי שיראו יפים המלך כלפי העם, והכלה כלפי בעלה , ואילו אצל היולדת היא לא שונה בעניין זה מאישה רגילה שלא רוחצת ביום כיפור.

### תשסז'



1. כתוב שני טעמים לתקנת "עירוב תבשילין".  
שני הטעמים לעירוב תבשילין שמביא הברטנורא:  
א. מפני כבוד השבת, שאנו מראים, שאנו לא שוכחים את השבת מרוב עיסוק ביום טוב. ולכן מתחילים לבשל מערב היום טוב לשבת.
- ב. מפני כבוד יום טוב כדי שלא נרגיש כמו יום שישי רגיל שרק מבשלים לשבת, לא מתחילים לבשל תחילה ביום טוב לשבת, אלא רק ממשיכים.
2. מהו השיעור המינימלי של "עירוב תבשילין"?  
שיעורו המינימאלי כזית.
3. כמה תבשילים צריך שיהיו בו? כתוב שתי דעות.  
לפי בית שמאי שני תבשילין, ולפי בית הלל מספיק אחד.
4. מה הדין אם עשה "עירוב תבשילין", והוא אבד לפני שבישל לשבת?  
אם אבד לגמרי לא יבשל עליו לשבת, אך אם יש אדם אחר שעירב בשבילו יכול לסמוך על זה.
5. ראובן עשה "עירוב תבשילין" עבור שמעון, אבל לא הודיע על כך לשמעון. האם העירוב תקף עבור שמעון? נמק!  
יכול לסמוך על זה מפני שזכין לאדם שלא בפניו

### פרק שישי זהירות מפגיעה בממון הזולת ובמרחב הציבורי

#### קיץ תשעו'

1. "המניח את הכד ברשות הרבים, ובא אחר ונתקל בה ושברה — פטור". (בבא קמא, פרק ג', משנה א')  
על פי המשנה, האחריות לנזק אינה מוטלת על האדם שנתקל בכד. הגמרא שאלה על המשנה: מדוע הנתקל פטור, והרי היה צריך להביט בדרך שהוא הולך בה? כתוב את **שלוש התשובות** של הגמרא על שאלה זו.
- התשובות:**
- א. מדובר הכד מילא את רשות הרבים בכדים, ולא היה ניתן לעבור בלי לשבור.
- ב. מדובר שהוא שם את הכד בלילה.
- ג. אין דרכם של אנשים להסתכל בדרכים, ולכן האחריות על מי ששם את הכד.
2. "נשברה כדו ברשות הרבים, והוחלק אחד במים, או שלקה בחרסיה — חייב". (בבא קמא, פרק ג', משנה א')
- (1) כתוב בלשונך את המקרה המובא במשנה.  
אדם הלך עם כד, ונשבר הכד' ואדם אחר החליק על המים שנשפכו מהכד, או נפגע מהחרס.

(2) מדוע בעל הכד חייב לשלם על הנזק שגרם?

הסיבה שבעל הכד צריך לשלם על הנזק שגרם היא שזה כבוד ברשות הרבים.

#### תשעה

1. זהירות מפגיעה בממון הזולת ובמרחב הציבורי  
"מרחיקין גורן קבועה מן העיר חמישים אמה... ומרחיק מנטיעותיו של חברו ומנירו, כדי שלא יזיק". יש גורמים מזיקים שחכמים קבעו את שיעור ההרחקה המדויק שלהם מן העיר ("חמישים אמה"), ויש גורמים מזיקים שחכמים לא קבעו את שיעור ההרחקה המדויק שלהם מן העיר ("כדי שלא יזיק"). הסבר מדוע נהגו כך חכמים.  
הרא"ש מסביר שבמקום שהיה לחכמים ברור מה שיעור הנזק הם קבעו שיעור, ובמקום שלא היה ברור כתבו כדי שלא יזיק.

2. "אין עושין בורסקי אלא למזרח העיר. רבי עקיבא אומר: לכל רוח הוא עושה, חוץ ממערבה".  
 א. לדעת תנא קמא, עושים בורסקי רק לכיוון מזרח העיר. כתוב שתי סיבות לדעה זו.  
**לפי הרמב"ם סיבה ראשונה: שרוח מזרחית נושבת מעט, בארץ ישראל, סיבה שניה שהיא מתקנת קלקול הריח שלא יזיק כל כך לבני אדם.**  
 ב. מהו הטעם לדברי רבי עקיבא "חוץ ממערבה"?  
**כי השכינה במערב לפי הרמב"ם הכוונה שמתפללים לכיוון מערב.**

### תשעד

1. שני אנשים הלכו ברשות הרבים ובעת הליכתם היזיקו זה את זה — שניהם פטורים. הסבר מדוע שניהם פטורים.  
**שניהם פטורים, משום שלשניהם יש רשות להלך ברשות הרבים, ואף אחד מהם לא התנהג ברשות הרבים בצורה חריגה.**  
**"אחד רץ ואחד מהלך, [...] והיזיקו זה את זה".** בתלמוד יש הבחנה בין יום חול לערב שבת בין השמשות. כתוב את דין הרץ ביום חול ואת דין הרץ בערב שבת בין השמשות, ואת טעמי הדינים.  
**הרץ בערב שבת בין השמשות פטור, מכיוון שמקובל לרוץ לקראת שבת, ואילו הרץ בחול חייב כיוון שהוא משנה מהרגיל עליו מוטלת החובה להיזהר יותר.**  
 2. במשנה נכתב שיש להרחיק עצים מן העיר. כתוב את הטעם של דין זה.  
**בתקופת המשנה עצים נחשבו למכערים את העיר, ולכן צריך בעל העצים לקצוץ את עציו שליד העיר.**  
 3. רמב"ן כתב שדין זה אינו נוהג בחוץ לארץ. הסבר מדוע?  
**לפי הרמב"ן, עדיף שערים בחו"ל לא יהיו יפות בעיני היהודים, והם ירצו לחזור לארץ ישראל.**

### פרק שביעי כבודו של אדם (התשובות לפרק זה נכתבו על ידי נחמה מור)

#### תשעו'

- א. "יהי כבוד חברך חביב עליך כשלך" (אבות, פרק ב', משנה י').  
 כתוב שני הסברים לדברי חז"ל אלה.  
 1. כשם שחשוב לו כבודו, כך צריך להיות חשוב לו כבוד חברו. כשם שאין אדם רוצה שיצא שם רע עליו, כך אדם צריך לרצות ולדאוג שלא יצא שם רע על חברו.  
 2. כבוד החבר הוא כבוד עצמו. שהרי המכבד את הבריות הוא המכובד. אם כן הדאגה לכבוד החבר היא דאגה לכבוד עצמו.

- ב. (1) "חיבה יתרה... חיבה יתרה... חיבה יתרה..." (אבות, פרק ג', משנה י"ד).  
 בנוגע למשנה זו כתב הרב שמעון בן צמח דוראן: "אם כן, שלוש חיבות נראו לישראל".  
 מה הן "שלוש החיבות" של ישראל?  
**שלוש חיבות נראו (נודעו) לישראל":**  
 1. עם ישראל נבראו בצלם א-להים.  
 2. עם ישראל קדושים, ובזה הם שווים לצדיקים הראשונים כחנוך ומתושלח [ונח] ושם ועבר שלא הייתה להם תורה (קיימו את התורה מעצמם).  
 3. עם ישראל קבלו את התורה להרבות זכותם (ה' נתן להם את התורה כדי להרבות את שכרם).

- (2) הלל הזקן ראה ברחצה בבית המרחץ — מצווה. כיצד הסביר הלל לתלמידיו מצווה זו?

כמו מקפידים על תמונותיהם של מלכים שיהיו נקיים, קל וחומר אני שנבראתי בצלם ובדמות צריך להתרחץ, כמו שכתוב: "כי בצלם א-להים עשה את האדם" (בראשית ט, ו), כלומר, בזה שאני מתרחץ אני מכבד את שמו של הקב"ה, כי כך אני נראה יותר מסודר ונקי וע"י זה אני מגדיל את שמו של הקב"ה.

#### תשעה

1. . במשנה נכתב ששנאת הבריות מוציאה את האדם מן העולם. כתוב שני פירושים לשנאת הבריות.  
שנאת הבריות :  
1. שנאת חנם .
2. שמואס בחברת הבריות ואוהב לשבת יחידי. {הרמב"ם}
3. אדם קשה שמביא עליו שנאת הבריות וגורם שכולם שונאים אותו .  
2. "יהי ממון חברך חביב עליך כשלך".
- א. לפי רשב"ץ(הרב שמעון בן צמח דוראן), אין כוונת משנה זו ללמדנו על איסור גזל או על איסור עשיית נזק. מדוע ברור לרשב"ץ שאין זו כוונת המשנה? ?  
משום שכל הדברים הללו הם דברים ידועים הכתובים בתורה שבכתב
3. ב. כתוב מהי הדרך לקיים את הוראת המשנה, ומהי המטרה של הוראה זו.  
המשנה באה לתת הוראה אקטיבית דוג ' - שיחמול על ממון חברו כאשר יחמול על ממנו שלו שלא יאבד ואם אבד צריך להשיב אליו כמו שהיה עושה כאשר היה זה ממנו שלו .

1. "רבי ישמעאל אומר: הווי קל לראש, ונוח לת שחורת". באר את דברי רבי ישמעאל.  
"ועניין זה שייך לרבי ישמעאל, שהיה כוהן" הרבי מלובביץ' — (הרב מנחם מנדל שניאורסון) הסבר את הקשר בין דברי רבי ישמעאל להיותו כוהן.  
המשנה מדריכה את האדם להיות גמיש ביחסו עם הבריות . – תשמש אדם גדול וזקן (למשל אם הוא בראש ישיבה וכדו' ) ותעזור לו מתוך תחושה אמיתית של התבטלות מסוימת כלפי גדולתו ונוח לתשחורת- כלפי אדם ששערותיו שחורות, כלומר צעיר לא צריך להתבטל אבל תתנהג אתו בנחת ובגובה העיניים ולא בהתנשאות או בזלזול.  
הרבי מלובביץ' מסביר שהמשנה הזו שייכת דווקא לרבי ישמעאל משום שהיה כהן, ויש אומרים כהן גדול, והוא מדגיש שאפילו אדם גדול בעבודת ה' צריך להתייחס בביטול ובענווה כלפי כל אדם, צעיר או זקן

1. מדוע עדות שקר חמורה בייחוד בדיני נפשות?  
אדם שהעיד עדות שקר לא בדיני נפשות יכול לכפר על מעשהו בתשלום ממון. אבל מי שהעיד עדות שקר בדיני נפשות ונהרג אדם על פי עדותו, אין באפשרותו לתקן את מעשהו. והוא מתחייב ונענש על ההרוג ועל כל זרעו שמנע מהם לבוא לעולם בגלל הריגתו.
2. לפי המדרש, מהו סדר הרישום של עשרת הדיברות על הלוחות? מה אפשר ללמוד מסדר זה על חומרת איסור "לא תרצח"?  
. לפי המדרש סדר רישום עשרת הדיברות היה- כתובים חמשה מול חמשה.

המכילתא לומד מכך שהדיבר בלוח השמאלי קשור קשר רעיוני ומהותי לדיבר המקביל אליו  
שבלוח הימני. .. המדרש מלמד ע"י הקבלת הפסוקים בעשרת הדברות" אנכי ה'  
א-להיך" (שמות כ, ב) וכנגדו "לא תרצח" שהרוצח פוגע בשמו של הקב"ה וממעט את  
פועל (מעשי ידיו).